

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И
БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

ДОКЛАД ЗА НАПРЕДЪКА

по изпълнението на
Националната програма за енергийна ефективност
на многофамилните жилищни сгради
през 2019 година

март, 2020 година

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ	3
1. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА	3
1.1. Териториален обхват, финансов ресурс и участници	4
1.2. Очаквани резултати и ефекти	5
1.3. Функциониране на програмата	5
2. ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК	5
2.1. Сгради в СМР	6
2.2. Сгради в обществени поръчки	6
3. ФИНАНСОВ НАПРЕДЪК И ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ	7
3.1. Финансов напредък	7
3.2. Икономически напредък	7
4. КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО	7
5. СРЕЩНАТИ ТРУДНОСТИ В ПРОЦЕСА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	8
6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ПРЕЗ 2020 г.	9

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ББР АД	Българска банка за развитие
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ДЖП	Дирекция „Жилищна политика”, МРРБ
ЕС	Европейски съюз
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки
ДНСК	Дирекция за национален строителен контрол
РДНСК	Регионални дирекции за национален строителен контрол
ЗДБРБ	Закон за държавния бюджет на Република България
ЗЕЕ	Закон за енергийната ефективност
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗУЕС	Закон за управление на етажната собственост
АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
ДЦФ	Договор за целево финансиране
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ТО	Технически обследвания
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
ПМС	Постановление на Министерския съвет
СМР	Строителни и монтажни работи
СС	Сдружение на собствениците
ФП	Финансова помощ

ВЪВЕДЕНИЕ

Националната програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради (Програмата/НПЕЕМЖС) е приета с Постановление № 18 на Министерския съвет от 2 февруари 2015 г. (ПМС № 18/02.02.2015 г.). Тя е разработена и се реализира в изпълнение на правомощията на министъра на регионалното развитие и благоустройството, регламентирани в чл. 6, т. 3 от Закона за енергийната ефективност (ЗЕЕ).

Изменение и допълнения в правилата и условията на НПЕЕМЖС са правени със следните постановления на Министерски съвет:

- ПМС № 114 от 08.05.2015 г. за изменение и допълнение на Постановление № 18 на Министерския съвет от 2015 г. за приемане на Национална програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради, за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмата и за определяне на органите, отговорни за реализацията ѝ;

- ПМС № 282 от 19.10.2015 г. за изменение и допълнение на Постановление № 18 на Министерския съвет от 2015 г. за приемане на Национална програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради, за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмата и за определяне на органите, отговорни за реализацията ѝ;

- ПМС № 23 от 05.02.2016 г. за изменение и допълнение на Постановление № 18 на Министерския съвет от 2015 г. за приемане на Национална програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради, за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмата и за определяне на органите, отговорни за реализацията ѝ;

- ПМС № 339 от 02.12.2016 г. за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството за 2016 г. за изпълнение на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради;

- ПМС № 29 от 26.01.2017 г. за изменение и допълнение на Постановление № 18 на Министерския съвет от 2015 г. за приемане на Национална програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради, за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмата и за определяне на органите, отговорни за реализацията ѝ.

През 2019 г. не са правени промени в правилата на Програмата.

1. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

В Програмата са заложили следните цели:

- По-високо ниво на енергийната ефективност на многофамилните жилищни сгради и намаляване на разходите за енергия, с цел да бъде достигнат най-малко изискуемият, съгласно законодателството, клас на енергопотребление „С“ за жилищните сгради;
- Подобряване на експлоатационните характеристики, с цел удължаване на жизнения цикъл на сградите - НПЕЕМЖС предлага комплексен набор от инженерингови взаимно-обвързани дейности за енергийно обновяване на многофамилните жилищни сгради;

- Осигуряване на по-добри условия на живот на гражданите, топлинен комфорт и по-високо качество на жизнената среда.

1.1. Териториален обхват, финансов ресурс и участници

В хода на изпълнението на Програмата възникнаха разнородни предизвикателства, което наложи прецизиране на заложените изисквания и предоставяне на допълнителни указания. С оглед безпрепятствената и ефективна реализация, Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) инициира няколко промени на ПМС № 18/02.02.2015 г., целящи облекчаване на условията за кандидатстване и по-голяма гъвкавост при участие, както и продължаване на изпълнението чрез увеличаване на финансовия ресурс.

НПЕЕМЖС се реализира с финансов ресурс от 2 млрд. лв. на цялата територия на България. Дейностите са осъществявани в рамките на 142 общини чрез междуинституционална структура на национално и местно ниво, включваща следните участници:

- **Министерство на финансите** – отговаря за методическото ръководство по отношение на бюджетните и отчетните аспекти на Програмата, както и за съответните действия по издаване на държавната гаранция по Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ);
- **Българска банка за развитие (ББР АД)** - участва в договарянето на споразумението/ята за предоставяне на заеми за осигуряване на финансов ресурс за изпълнение на Програмата; ББР АД сключва договори за целево финансиране с кмета на съответната община и областния управител;
- **Министерство на регионалното развитие и благоустройството** - осигурява методическо ръководство по нефинансовите аспекти и координира процеса по изпълнение, като издава необходимите методически указания и подготвя необходимите образци за кандидатстване пред общината;
- **Общините** - кметът отговаря за цялостното техническо и финансово администриране на Програмата на територията на съответната община. Местната администрация приема заявления от СС, а кметът на общината сключва договори със съответните сдружения по предоставянето на финансовата помощ;
- **Областни управители** - в качеството си на представители на държавата подписват договор за целево финансиране с кмета на общината и „ББР“ АД и наблюдават процеса по обновяването на жилищните сгради на своята територия;
- **Външни изпълнители** – избират се от общините по реда и условията на проведени процедури по ЗОП и изпълняват следните дейности:
 - изготвяне на обследвания за установяване на техническите характеристики и изготвяне на обследване за енергийна ефективност и предписване на необходимите ЕСМ в съответствие с нормативните изисквания за енергийна ефективност по реда на ЗЕЕ и наредбите за неговото прилагане;
 - изготвяне на работни проекти и осъществяване на авторски надзор;
 - изпълнение на строително-монтажни работи;
 - оценка за съответствие на инвестиционните проекти и упражняване на строителен надзор;
 - инвеститорски контрол.

1.2. Очаквани резултати и ефекти

Основните ефекти ще се реализират по отношение на подобрената жилищната инфраструктура, която ще доведе до цялостна промяна в облика на българските градове. Едновременно с това ще се постигне намаляване на разходите за отопление на домакинствата, както и удължаване живота и експлоатационната годност на сградите. В допълнение, като положителен ефект отчитаме и подобряването на качеството на околната среда, вследствие на спестените емисии на парникови газове (CO₂ и др.), както и смекчаване въздействието на климатичните промени.

Икономическите ефекти от Програмата също са налице, тъй като се предоставят повече възможности за активност на бизнеса (проектанти, строителен бранш, фирми за технически обследвания, и обследвания за енергийна ефективност, производители на строителни материали и др.) и участие в изпълнението на дейностите на малки и средни фирми от цялата страна.

Като съществен социален ефект се отчита осигуряването на допълнителна заетост, повишаването на обществената осведоменост за начините за повишаване на енергийната ефективност, както и установяването на традиции в управлението на многофамилните жилищни сгради.

1.3. Функциониране на програмата

НПЕЕМЖС е най-мощната за територията на България и функционира по начин осигуряващ разпределение на тежестта между държавната и местна власт при изпълнение на националните политики за енергийна ефективност. Изпълнението ѝ се базира на децентрализиран подход за управление, при който водещи са общините. Финансовата помощ се предоставя от МРРБ на сдруженията на собствениците, чрез „Българска банка за развитие“ АД, а местната администрация осъществява необходимите дейности в ролята си на възложител по смисъла на ЗУТ и ЗОП.

2. ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК

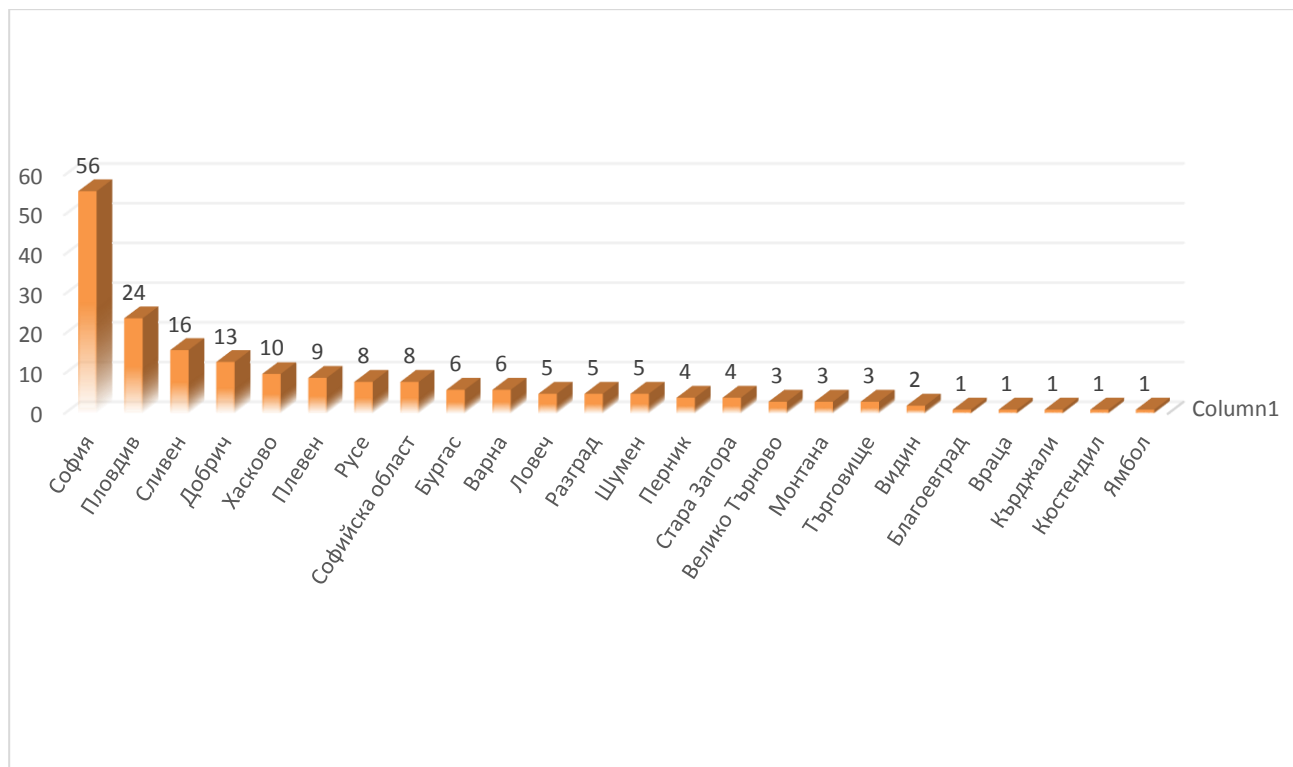
През 2019 година се отчита, че се реализират или са изпълнени дейности по Програмата по 98,9% (1999 сгради) от всички 2022 сгради със сключени договори за целево финансиране.

За календарната 2019 г. са въведени в експлоатация общо 195 сгради (14 022 жилища), като най-много са в Област София (56 сгради), следвана от областите - Пловдив (24 сгради), Сливен (16 сгради), Добрич (16 сгради), Хасково (10 сгради) и Ямбол (1 сграда) С най-малък брой сгради, въведени в експлоатация през отчетната година са областите Благоевград, Враца, Кърджали, Кюстендил и Ямбол (с по 1 сграда).

Регистрите за напредъка по Програмата отчитат към края на 2019 г., че от 28 области участващи по НПЕЕМЖС, в 13 области сградите са с приключили строително-монтажни дейности и са въведени в експлоатация: - Благоевград, Перник, Кюстендил, Враца, Разград, Габрово, Търговище, Стара Загора, Бургас, Кърджали, Смолян, Пазарджик и област София. Общо въведените сгради в експлоатация от стартирането на НПЕЕМЖС до 31.12.2019 г. възлизат на 1820, които включват 120 589 жилища, подобрената жилищна инфраструктура е 10

170 631 кв. м., а броя жители облагодетелствани от подобрената инфраструктура е 256 347 души.

Графика на сградите въведени в експлоатация през 2019 г. по области

В Таблица 1 (приложение към доклада) е представена информация за сградите въведени в експлоатация по области и общини, РЗП и брой живущи в обновените сгради в периода 1 януари – 31 декември 2019 г.

Очакваното годишно намаляване на емисиите на парникови газове (CO₂ и еквивалентни), в т.ч. спестяване на ktCO₂/годишно от въведените в експлоатация през 2019 г. сгради е 35 ktCO₂/годишно, а очакваната икономия на енергия от обновените жилищни сгради – 100 674 MWh/годишно.

2.1. Сгради в СМР

Към 31.12.2019 г. в процес на изпълнение на строително-монтажни работи са били 91 сгради, вследствие на което ще бъдат обновени 6 615 жилища и подобрена жилищна инфраструктура от 606 951,68 кв. м. РЗП.

2.2. Сгради с обявени обществени поръчки

През изминалата година общините са обявили обществени поръчки за изпълнение на инженеринг на 71 от сградите участващи по Програмата.

3. ФИНАНСОВ НАПРЕДЪК И ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ

3.1. Финансов напредък

Към 31.12.2019 г. размерът на поетия ангажимент за плащане от ББР АД по анекси към договори за целево финансиране (ДЦФ) възлиза на 1 950 075 317,90 лева, като в това число влизат и разплатените вече суми от банката към избраните по реда на ЗОП външни изпълнители, които са на обща стойност 1 863 436 102,64 лева. Начислените (и дължими) лихви по Програмата към същата дата са в размер на 1 890 404,01 лева.

Към 31.12.2019 г. броят на изцяло завършените, въведени в експлоатация и разплатени многофамилни жилищни сгради от страна на МРРБ към ББР АД възлиза на 1 715 бр. на обща стойност 1 740 964 451,88 лева. В тази сума са калкулирани и начислените и платени лихви, възлизащи на 20 777 210,68 лева.

Икономически напредък

Много важен аспект на въздействието на НПЕЕМЖС е създаването на заетост и увеличаването на финансовите постъпления, както в строителния сектор, така и при производителите на строителни материали, инженерни, архитектурни и проектантски фирми, транспортен бранш, складови и логистични центрове. Това касае пряко както всички фирми външни изпълнители, така и фирмите подизпълнители и свързаните с тях съпътстващи видове бизнес и наетите работници и служители в горепосочените сектори.

Интензивността на СМР води до икономическо оживление, увеличаване на заетостта и намаляване на безработицата. В резултат на това се увеличават приходите на цели домакинства, съответно и вътрешното потребление, което е основен показател и двигател на икономическия растеж.

В съответните етапи на изпълнение на дейности по Програмата, до момента са ангажирани над 300 фирми за технически обследвания (ТО) и за обследвания за енергийна ефективност (ОЕЕ) на сгради. Със сключени договори за извършване на строително - монтажни работи (СМР) до момента са над 1400 фирми.

Увеличените приходи на всички стопански субекти, участващи в процеса – от пряко ангажираните фирми външни изпълнители до всички фирми подизпълнители и съпътстващи (обслужващи) фирми, водят до увеличаване на данъчните постъпления в държавния бюджет под формата, както на преки данъци – корпоративен данък (данък печалба), данък общ доход (заплащан от всички наети работници и служители), така и под формата на косвени данъци – данък добавена стойност. Това важи и за постъпленията в държавния бюджет под формата на социални и здравни осигуровки на наетите в съответните фирми.

Непосредственият социално-икономически ефект се изразява в намаляване на разходите за отопление на домакинствата, подобряване на здравословните условия за живот, създаване на приятна жизнена среда (подобро и ремонтирани общи части и околблоково пространство). Необходимо е да бъде споменато и постигането на по-естетичен външен вид на обновените жилищни сгради в сравнение с останалите, което води до промяна на облика на цели квартали.

4. КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

При изпълнение на строително-монтажни работи по обновяване

Към 31.12.2019 г. в МРРБ са постъпили 38 сигнала за проблеми при изпълнение на строително-монтажни работи при обновяване на сградите: некачествени строително-монтажни работи, недобра организация на строителна площадка, забава при изпълнение и др.. Във връзка със сигналите за лошо изпълнени СМР и неспазване на правилата за изпълнение на СМР са дадени предписания към общинските администрации, в качеството им на възложители на дейности по Програмата, да извършват документални и проверки на място и при установяване на нарушение да бъдат предприети съответните действия по неговото отстраняване.

През 2019 г. са извършени 19 проверки на място от служители на МРРБ по отношение на некачествено или неточно изпълнени СМР, забава при изпълнение на дейностите по обновяване, при което също са дадени указания за отстраняване на констатирани дефекти.

МРРБ е възложило на ДНСК да извърши 4 проверки по жалби, като е запазен обхвата на проверките: съставени актове по време на строителството, качеството на изпълнение и спазване на технологичните изисквания при полагане на топлоизолация по фасадите (дубелиране, технологична последователност и др.), изпълнението на строително-монтажните работи по покрива, състоянието на строителната площадка и организацията на работа на фирмата изпълнител, налични други нарушения в процеса на строителство, дейността на строителния надзор по отношение на сградата.

При прилагане на допустими дейности, референтни стойности и отчитане

Към 31.12.2019 г. в МРРБ са постъпили 22 запитвания/сигнали свързани с допустими дейности, прилагане на референтните стойности по Програмата, необходимост от извършване на промени на видове строително-монтажни работи по време на строителство. Всеки казус е разгледан индивидуално, проучени са съпътстващите го документи и действията на общинските администрации и са дадени предписания съгласно методическите указания по Програмата и правилата ѝ за контрол и мониторинг на референтните стойности.

В периода 05/03/2019 г. – 22/03/2019 г. служители на МРРБ са извършили 19 проверки на място обхващащи финансовото изпълнение на НПЕЕМЖС и по-конкретно подписването и представянето на окончателните протоколи при обновяване на жилищни сгради в общините: София, Хисаря, Пловдив, Кърджали, Хасково, Стара Загора, Тополовград, Симеоновград, Харманли, Димитровград, Карнобат, Бургас, Плевен, Шумен, Тервел, Варна, Добрич, Търговище и Велико Търново.

След извършен през м. юли 2019 г. текущ анализ на плащанията по договори за изпълнение на дейности по Програмата и своевременното им отчитане от страна на общините към МРРБ са изпратени към 29 общини писма с конкретна информация за сградите на тяхната територия с констатирана забава предвид резултатите от анализа и указания съгласно правилата на Програмата.

5. СРЕЩНАТИ ТРУДНОСТИ В ХОДА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Все още се констатира известни затруднения във връзка с информацията за напредъка, получавана от общините и обобщената месечна информация за общия напредък по изпълнение

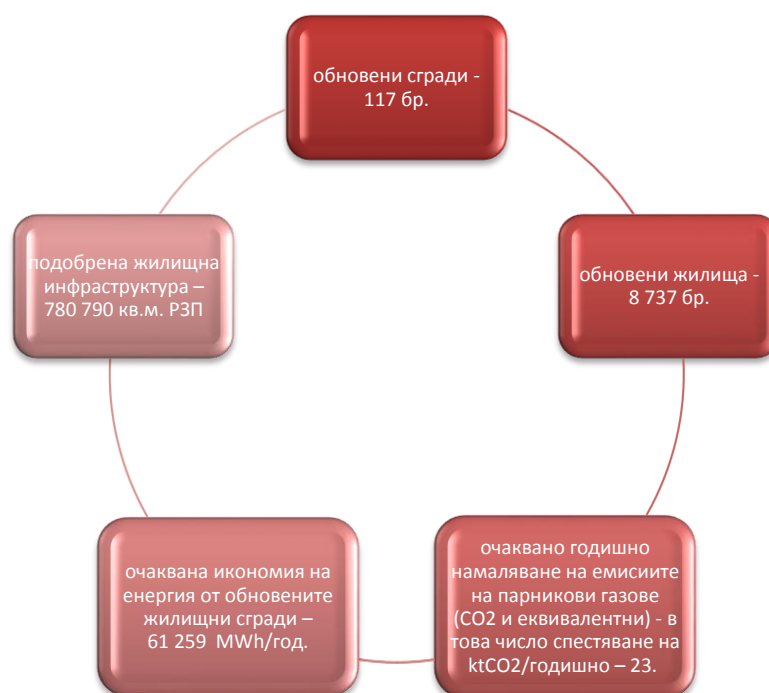
на Програмата, поради недостатъчната численост на служителите на общинските администрации, ангажирани с дейностите по НПЕЕМЖС.

Също така се констатира забавяне на изпращането към МРРБ от страна на общинските администрации на протоколите - Приложение № 5 към договора за целево финансиране (с които се удостоверява, разплатените средства по Програмата), на вече въведени в експлоатация сгради и с изпълнени всички дейности по обновяване, което води до забава при възстановяването на изплатените от ББР средства.

6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ПРЕЗ 2020 Г.

Отчетените резултати потвърждават, че интересът към НПЕЕМЖС продължава да е голям. Независимо от факта, че през 2016 г. бе преустановено подписването на нови договори за целево финансиране между ББР АД и общините, както и, че кандидатстването по същата бе преустановено през 2017 г., гражданите продължават да създават сдружения на собствениците и да отправят запитвания за продължение на Програмата, като регистрираните СС към 31.12.2019 г. са 6 819.

Очакваните резултати на база планираните за изпълнение дейности през 2020 г. и на база сключените договори за инженеринг до момента, както и на основание подаваните бюджетни прогнози от общините, които участват и реализират дейности на своята територия, са следните:

Планираната стойност на всички дейности по сградите за 2020 г. е 122 993 187,04 лв.